Излази три пута на недељу: Уторником, Четвртком и Суботом.
Стаје у Србији на годину 120 гр., на 6 мес. 60 гр., на 3 мес 30 гр.; а у Аустрији: на годину 12 фор., на 6 мес. 6 фор., на 3 мес. 3 фор. без штемпларине.

ВИДОВ ДАН.

За огласе плаћа се по 2 гр. врсте за три пута.
Ненаплаћена писма примају се само од дописника и шиљу се на редакцију; а пренумерацију у наплаћеном писму прима администрација. Обе су у старом здању бр. 54.

БРОЈ 47. У Београду, 27. Априла 1865. ГОДИНА V.

Свашта се којешта говори због пута, који је Наполеон III. предузео у Алжир. Ми ћемо томе да поклонимо неколико речи.

Француска је освојила Алжир и све једнако га држи не толико што јој по државним одношајима треба, већ за љубав славе, која је тако драга великоме народу. Још Луј Филип и његови синови, који су први задобили овај комад африканске земље, тежњи су својој за основ узели то, што народ њихов воли да се штогод уради на страни што ће у очи пасти; прво што су ради били да чиме год поврате чаробност француском оружју, које ју је изгубило било, а друго што се ватреном народу хтедоше препоручити: та недостајао им је — као што велика аристократија у Паризу казиваше — сјај чисте легитимности!

Али знатнији људи јулске владе нешто су се бојали што Француска има ову земљу. Они закључаваше, да Французима, који су делом показали да нису за колонизацију, насеље не може од користи бити за њихову отаџбину; докази су за то у Домингу, доњој Канади, Лујизијани, на кратко где год Французи задобише штогод. И доиста данашњи свет готово и не уме да стране народе присвоји себи, да их мало по мало изједначи са собом и са својим духом. Где год европске силе задобију земаља, свуда су их држале и држе само бајонетима, и освојачи су ту увек одељени од домаћег житељства, сачињавају класу за себе, — с домородцима да се помешају не могу, као што вода не може да се помеша с уљем. Римљани су са свим друкчији мајстори били у вештини да стране народе лише њихових особина: куда је један пут продрла римска легија, ту је и влада римска остала утврђена, домородаца мало по мало нестане а доцније се истом појаве у новом виду. То је као кад се два тела кемички сједине, с том само разликом, што овде од оба тела постане неко треће, које у суштини својој није налик ни на једно од њих, а код Римљана нови је створ по суштини својој са свим као онај, који га је произвео — Римљанин. Ту је држава с успехом могла правити насеља.

Наполеон III., који исто тако владати као и мислити уме лепо, који исто толико увиђавности као и знања има, јамачно је проникнуо, да с колонизацијом не може ићи како се у опште до сад а на име у Алжиру ишло; види да што је зло није до начина владе, да начела његовог синовца, принца Наполеона, који одавно војује за грађанску управу, исто тако не могу од Алжира направити другу Француску, као ни војничка влада, о којој сањају маршали и сав војнички кабинет царев. Цар хоће дакле да сам позна земљу, да изближе промотри како она стоји, па колико боље узможе предузме преобразити је. Наполеон III., који је већ много којешта велико израдио, који је до силе и власти довео три ствари, које су му историјска слава, на име свеопште гласање, начело немешања и неутралност на мору, — тај Наполеон можда се досетио како ће Французе начинити способнима за колонизацију, па тако може Француској доиста учинити велику услугу и своме имену прибавити вечиту славу.

С овим се слаже и намера његова да у Алжиру пробави месец дана. Ма како човек био даровит, ипак тешко је за час или за неколико дана проникнути народни карактер, точно проучити одношаје земљи, која се покорава законима друкчије културе него што је европска; даровит човек истина све брзо провиди, брже него обични људи, али опет не брзо као муња. Пођимо корак даље па рецимо: с мислима Наполеона III. са свим се слаже, да простор Алжира, који лежи у унутрашњости, уступљен буде главару домородцу. Од како се пронашао компас, и још пређе, приморски житељи ретко су кад остали не дотакнути регенераторским утицајем напреднијих, морепловних народа; страни народи траже места својој трговини на најближем приморју, и ту мало по мало просветом и образованошћу, која човека облагорођава, шире и утврђују своју народност, док најпосле житељи домородци не прелију се у њих и не постану као и они. У таковом је стању и приморје алжирско. Ту је европски, наравно по преимућству француски дух дубоко пустио корен, ту се првородни народни карактер у многом погледу здраво променио. Народ у овом крају Алжира много ће се лакше покорити француском господарству и ближе примаћи процесу коначног препороћаја него даље унутра у земљи. Задржи ли дакле владалац француски приморје, а осталу земљу преда каквом домородцу да у њој влада, тим ће се свакако добити много, и то у смислу таквом, да Француска коначно задржи цео садашњи Алжир. Јер не варајмо се, владар домородац близу француске војске тек ће се само звати да влада, а са свим ће бити у рукама француским. То може, а и мора Француској прибавити победу: племена под својим главаром много пре подлежи иностраној култури и иностраном утицају, много пре омекшају и отуђе се од свога него стојећи непосредно под туђом владом; јер у овом последњем случају народ види непријатеља па је на опрезу и чува се, а у првом знајући да га управља домородац са свим се успава, па и не осећајући изгуби једну за другом све своје особине. На тај начин Француска ће далеко пре видети и унутрашњи Алжир под својим ногама, него кад би непосредно сама владала. Овај план Наполеона III. и мудар је и пун будућности.

Овако дакле чини нам се да ваља тумачити пут цара француског у Алжир. Да ли ће пак бити штогод од свега овога, то је друго питање, на које ће одговорити време.

Споменули смо у прешастом листу да је за подунавску област — „Туна-Вилајет“ — турскога царства, која обузима Добручу, Бугарску, стару Србију и део Румелије од Пловдива до Арабније, издан као неки устав.

По уставу овом начелнику су области, валији, подчињени директор за финанцију, који је одговоран непосредно министру финанције, директор за кореспонденцију, чиновник један који надзирава одношаје са страним силама, директор за школе и учевне ствари, и директор за трговину и земљоделство. Ти се сви постављају из Цариграда. Валија и она три прво именована чиновника с још шесторицом изабраних чланова, од којих су тројица мусломани а тројица хришћани, сачињавају обласни „управни савет“, ком се пословање простире на све струке, које под валију спадају, изузевши само судску. Врховни грађански суд састоји се од начелника судске струке за целу област, кога на предлагање шеик-ул ислама поставља султан, и од шест саветника, које у полак бирају хришћани а у полак мусломани. Исто је тако састављен и врховни трговачки суд.

Осим тога сваке ће се године на 40 дана сазивати као нека скупштина, у коју сваки санџак, а ових има седам, шиље по два хришћанина и два мусломана. Та се скупштина под председавањем валијиним има саветовати о свима питањима, која спадају на материјално поље, особито пак о томе да се правично разрезују порезе, да се граде друмови, о свима јавним грађевинама, санитетским и полицајним наредбама и т. д.; а такође испитиваће и све молбенице, које о тим стварима буду долазиле из санџака или из каза (срезова), ако председник најпре каже да се предузимати могу.

У сваком санџаку је по један кајмакам, коме се додају чиновници из Цариграда постављени као и код валије. Ови последњи сачињавају с полу хришћанским а полу мусломанским члановима управни савет санџака, у ком мимо то још имају столицу и глас први кадија и муфтија као и старешине хришћанских цркава, а пословање му се распростире такође на грађанску управу, а на име има наплаћивати порезу. Апелациони судови под председовањем из Цариграда наименованог кадије постављају се у сваком санџаку онако исто као и врховни судови у столици код валије. У казама има извршну власт мудир, кога поставља султан, а узаћ стоје по два хришћанина и два мусломана као управни саветници, а тако исто и кадија и старешине хришћанских цркава, и један његов секретар. Судови се састављају онако исто као и у санџаку, али су ту у суду само кадија и два хришћанска и два мусломанска саветника; а од њих отпадају криминалне и трговачке ствари, па иду на суд санџачки. У општинама на послетку управљају два изабрана муктара и савет поглаварски, у који долазе имами и хришћански свештеници и потребни број чланова, који се бирају на две или три године, и тај савет врши местну полицију, санитетске наредбе, и разрезују порезу.

Што се избора тиче, ови у правом смислу речи бивају само у општини, где бира свак који има 18 година и плаћа 60 гр. непосредне порезе, а за муктара и савет поглаварски може изабран бити који год има 30 година и 120 гр. плаћа непосредне порезе. У управном савету и у судовима половина се чланова сваке године бира нова, и то начином врло особитим. Валија у области, кајмакам у санџаку, а мудир у кази са својим највећим чиновницима сачињава изборни одбор и узме три пута више кандидата него што треба. Из овог списка у кази општински муктари, у санџаку или код централне управе сједињени судови и управни савети избришу једну трећину, па онда од заосталих мудир, кајмакам ил' валија избере колико треба за чланове суда или управног савета. У санџаку у суд и управни савет може изабран бити који плаћа непосредне порезе 200 гр., а у суд и управни савет обласни онај, који непосредне порезе плаћа 600 гр., и ту се иште да свак изабрани зна читати и писати, за санџаке пак и казе само се препоручује да ти имају првенство.

За скупштину се бирају посланици сваке године, а бира их у сваком санџаку збор изабраних управних и судских саветника из казе.

ОРГАНИЗОВАЊЕ КРЕДИТА У СРБИЈИ.

II. КРЕДИТ.

(Свршетак.)

Што је у опште и по правилу меница основана на *стварном* обрту, што је увек постала на основу некаке продаје стварнога добра и на основу вере да ће се равновредност вратити, то је учинило те је и сама меница како споменусмо постала основа за кредит. А то опет што је меница основа на којој се кредит добити може, изазвало је тако назване *неправе, измишљене* менице. *А.* коме треба данас сто талира замоли *Б.*, који има већи кредит него он, да може нај повући меницу за 100 талира, ма да између њих двојице нема никаква продаја или купња да постоји. Наравно они већ међу собом уреде како ће *Б.* моћи без своје штете исплатити меницу, кад јој време приспе.

У Енглеској је особито јако у обрту једна особена форма кредита, начињена према меници. Тамо човек који има кредита на каквој банци добије од свога банкира читаву књигу *упутница на банку* и кад има што коме да плати он му даде једну таку упутницу, која се тамо зове чек (cheque), а исплаћује се одмах чим се поднесе, него не свакоме који је само поднесе, већ само ономе коме на упутници пише.

Према промисорној ноти начињена је *банкнота*, то је запис којим банка обећава да ће сва-

коме, који јој га поднесе, на захтевање у металноме новцу исплатити ону суму, која на њему пише.

Нисмо предузели да овде опширно казујемо целу теорију кредита, нити да истражујемо и пресудимо која школа има право, да ли она која вели да кредит сам по себи није производна сила, него се само без њега продуктивне снаге које већ постоје не би могле потпуно развити, или она школа која вели да је кредит економска сила као год и капитал. Овака теоретичка питања за овај пар нису за нас од велике вредности. Ми тражисмо само да у главним цртама покажемо вредност и значај кредита по народну привреду. Хтели смо да споменемо форме у којима се кредит данас најјаче појављује. Показали смо како кредит *јачајући тражњу ободрава продукцију*, напоменули смо да тиме, што даје средства индустрији да не запиње и да се свакога часа не прекида, ради да *постојаније изједначи цене*. Показали смо како кредит подижући мртве капитале и уводећи их у продукцију преко најдаровитијих привредника и састављајући и најмање уштеђевине у повеће масе чини те се *сав земаљски капитал најкорисније обрће и земаљски извори најразумније црпе*. Мислимо да ће читаоци наши из ово мало навода напред спазити да кредит ако и нема „*чаробну силу*“, а оно има за цело велику и *веома* велику силу и да је он права благодат народној привреди.

НАРОДНИ САБОР СРПСКИ У КАРЛОВЦИМА.

Тридесетдруга седница од 15. Марта 1865.

(Свршетак)

Жупан *Кушевић* примећава онима који веле, да се са чисто правне тоике реши ова ствар, да то не може бити; јер би онда сабор изгледао као суд, и ту би била парница. Али сабор има други задатак; сабору је задатак да поступа по жељи оба народа и царевој. Тога треба да се држимо, и на све околности да се обзиремо. Па кад то промотримо, онда се види да је предлог г. патријарха на свом месту. Сматрајући ту ствар с точке благочастивости, свакако, макар да није предмет измирења, нужно је да се на питање, хоћемо ли да се измиримо с Румунима, каже да хоћемо, али ако и они хоће нека дођу амо, па онда шта да им дамо? 250.000 фор. најбоље је. Што се манастира тиче, вели да они имају своје намере, и од тих не може их сабор отуђити. А што патријарх рече да ће манастири задржати тип словенски, то је чиста илузија. Ма да су ови манастири у румунским крајевима, могу ипак стајати под јурисдикцијом српске јерархије, могу Румуни и настојатељи у њима бити, може румунски народ утехе тражити, као и на другим местима; наводи за пример манастире у светој гори и на острву св. Јелене код Млетака, ти манастири припадају народу, који у страној земљи живи. А што веле да су ради у њима завести семениште, та могу и од сад, као и до сад, изображавати се по нашим манастирима.

Др. *Милетић* иште реч.

Комисар: Г. др. Милетић непрестанце говори, а не ће да пусти и друге.

Др. *Милетић:* А како патријарх говори непрестано?

Комисар: Његова светост има други положај него ви у овом сабору.

Др. *Милетић:* Та имам изјаснити нешто у беседи г. Волића.

Комисар: Па то свак зна.

Др. *Милетић:* Не зна; г. Волић рекао је да је одбор пронашао, да Румуни по праву имају 212.000, то није истина, него је пронашао да по праву немају ништа.

Гласови: Да се гласа.

Комисар: Па како да се гласа, кад има 50 којекаквих предлога, јер који је год говорио, свак је и предлоге правио.

Жупан *Петровић*: Па то је лако. Прво: хоћемо ли дати Румунима? Ваљда хоћемо? (Хоћемо!!) Друго: колико? треће: хоћемо л' им дати манастир или не. Обилазим предлог г. др. Хаџића; али да се не би друкчије разумело што је г. Хаџић представио, да не мисли ко да смо Румуне отерали, јер има их који гледају да сабор доведу у противословље са самим собом, па тиме да се осујети његова досанашња радња; за то желим да се сав рад у протокол заведе, па да се види цела ствар како је текла и да ми нисмо криви; а ако не уђе у протокол, а оно нек уђе у дневник, јер ми је стало до тога да се штампа, будући сам великодостојник, па хоћу да се зна шта говорим. Одбор је изаслан био да извиди како та ствар стоји, и шта ту говори за Румуне а шта за нас. Одбор је прекјуче поднео сабору извештај о свом раду, који се предузимао на конференцији, али се ту ствар није могла свршити, требало је да дође на конгрес, а дужност је Румунима била да су дочекали и на то решење наше, али они не хтеше, и сад кад су отишли ми нисмо одгорни за то. (*Заставниковић:* Молим једну реч.) Ви сте г. мајору три пута казали, да седне док сте говорили, то и ја вама велим, па кад свршим изволите говорити. Његова се светост са синодом изразила, да дају оволико и оволико, али нису сами хтели прекинути, него су рекли да виде шта ће народ рећи и како ће решити; њег. величанство уважило је то мишљење, и ево дошло је сад на сабор. Сабор је изаслао одбор да извиди шта је румунска крајцара и пронашао је да немају право тражити ни новца ни манастира; али рећи ћемо њег. величанству да нам је врло стало до љубави и пријатељства с браћом Румунима, па за то им дајемо оволико из фонда, а да одустану од даљих претензија. Зато нека је прво питање хоћемо л' им дати, а друго колико ћемо им дати.

Пук. *Заставниковић:* Треба да се оправдамо пред светом да ми нисмо криви, што су Румуни отишли пре него што је требало; јер они су могли као и остали свет одмах после седнице дознати шта је закључено, па ваљда су видели, да им не ће решење по жељи испасти, те одоше, а решења не дочекаше.

(Сви говоре, а нико не слуша.)

Комисар: Немојте тако, господо моја!

Др. *Милетић:* Тако је, кад недате ником говорити.

Гласови: Да гласамо!

Комисар: Како, кад ништа нема предложено? То ја не разумем.

(Шапут у публици.)

Др. *Милетић:* Волићев предлог као четврто.

Неки: А зашто 250.000?

Патријах разлаже за што, вели за то, што је држао, да ће онда Румуни престати од свију осталих претензија.

Волић опет разјашњава за што 212.000, вели да нема никаква темеља по калкулу; него изгледа као поклон, а поклон могао би их увредити. (Сви говоре; жагор.)

Патријарх остаће терет на Бачкој и даље, као год и до сад што је припомоћ давала арадској епархији, ако се не прими 250.000 с условом да више ништа немају тражити.

Др. *Милетић:* Не ће; како се оделимо, престаће. Даље вели да није интеркалар и посмртина владичина једно исто; ако се узме то начело, онда ће моћи даље поступати и изводити, што је наравно, да је и владикат био њихов, па онда и митрополија. 250.000 фор. није добро суда ради, јер нема калкулног темеља.

Волић: То је измирење, а код суда то не важи.

Патријарх: А шта сте узели ви све говорити?

Волић: Ваша светости, та ја говорим за вас.

(У публици тих смех.)

Гласови: Да гласамо!

Комисар: На што? Ја не разумем!

Жупан *Петровић* вели да има четири предлога, и поставља на прво место 103.000, на друго 212 000, на треће 250.000 фор., и на четврто да ли манастири или не?

Владика *Кингелац*: Господо моја, ја вам препоручујем предлог њег. светости што се новаца тиче, као најбољи!

Пуковник *Бига* налази себи за дужност казати да је у конференцији већина била за 250.000, па сад нек се на то гласа.

Чарнојевић: Ја желим само да се ради поштено; ја познајем народ румунски, то је поштен народ; али што његови заступници немају поштења ни такта, томе није народ крив; ја живим у њему, ја га врло добро познајем. Слажем се с г. пуковником Заставниковићем да не поклањамо, јер ако буду поштени као ми, они ће се стидети поклона, не ће га примити; него треба поштено и истинито рачун направити, па ће то примити, а поклон за цело не ће, јер се то и не слаже с достојанством једнога народа. О томе треба да гласамо. Жао ми је што као Србин морам казати, да она господа, која треба да бране Србе, отуђили су их се, и нису на њиховој страни. (*Комисар:* Молим реда!) Ја увек кажем што мислим, а не ћу за леђима да говорим, као што на овом сабору код неке господе (упрвши очи у владике) бива. (*Комисар:* Немојте

БОРБА У ЖИВОТУ.

Први део.

(Продужење из бр. 45.)

„Де, Британе“, рече доктор, „потрчи на капију те пази кад ће кола да се покажу. Време лети, Владо!“

„Јесте истина,“ одговори младић живо. „Драга Милко, само на једну реч! Марица, овако млада још, и овако красна, овако умиљата и дивна, дража ми је од свега у животу. Нека ти је аманет; на теби је остављам.“

„Она ми је увек била свети аманет, Владо! Сад ми је два пута светији. Веруј ми да ћу га верно пазити.“

„Верујем ти Милко! Знам ја то! Ко може да те види и да те чује како озбиљно говориш па да ти не верује? Моја добра Милко, да имам твоје честито срце и твоју разбориту душу, како бих слободно оставио данас ово место!“

„Па опет, Милко — *сестро*, ово као да ти је најприличније име.“

„Служи се њиме“, упаде му она живо у реч: „мени је тако мило да га чујем; зови ме тако од сад!“

„Па опет, сестро,“ рече Влада, и по мене и по Марицу боље је да твоја верна и постојана љубазност остане овде те да нас обоје чини срећнијима и бољима. Ја не бих желео да однесем одавде твоје особине све и кад бих могао!“

„Ето кола, ето кола! Ено их на брду!“ развиче се Британ.

„Време лети, Владо!“ рече доктор.

Марица је стојала на страни па се загледала у земљу; него је сад младић нежно доведе тамо, где јој је сестра била, и ту је остави у њезиноме загрљају.

„Ево сам рекао Милици, драга Марице!“ рече Влада, „да си јој ти аманет од мене, мој драгоцени аманет. А кад се вратим па те заиштем натраг и кад се пред нама отвори ведра будућност заједничкога живота, онда ће нам највећа милина бити, да гледамо да и Милку нашу усрећимо, како ћемо да јој испунимо све што зажели; како ћемо да јој покажемо колико смо јој захвални и колико нам је драга; како да јој вратимо по нешто од оног великог дуга, којим нас је задужила!“ Једна рука млађе сестре бејаше у његовој, а друга се обавила око сестриноскога врата. Она гледаше у очи сестри, у те тако мирне, ведре, лепе очи, а гледаше у њих с љубављу, дивљењем, бригом, чуђењем и готово дубоким поштовањем. Гледаше у лице сестре као да је то лице неког небесног анђела. Тако, ведро и љубазно погледаше старија сестра на њу и њезиног драгог.

„Па кад једном дође дан, а доћи ће за цело“, рече Влада, „и чудо ми је само да већ дошао није — него Милка зна то најбоље, јер Милка је увек паметна, — кад дође једном време да затреба пријатеља, који би јој срце отворио и који би јој био што је она нама увек била, — онда, Марице, како ћемо ми од срца показати колико нам је бескрајна радост што ћемо знати да наша драга добра сестра љуби и да је љубљена!“

А млађа сестра све једнако не скидаше ока са сестрина лица нити се помицаше. И све једнако оне честите очи старије сестре гледаше на њу, онако мирно, ведро и љубазно, час на њу а час опет на њезина драгог.

„Па кад и то све прође и ми остаримо па уживимо сви заједно (а то ћемо за цело), све један поред другога, разговарајући се о прошлом времену,“ рече Влада, — „онда ће нам ово време и овај дан бити најмилији од свију, па ћемо причати једно другоме шта смо осећали и мислили, чему се надали а од чега стрепели ово

говорити тим начином.) Па којим ћу? (*Комисар:* Мирним, и не треба на личности нападати.) Које личности? Нек устане и нек се каже тај, кога нападам? Ја велим да је чисто интеркалар њина крајцара. Па нека се гласа прво за интеркалар, а друго за интерталар и посмртине; дакле 103 или 212 хиљада.

Патријарх: Све кажете поштење, поштење, и све се чините да зањ војујете, а сад од један пут хоћете противно да радите; велите да нису посмртине њина крајцара, а по правди и то је њино!

Др. *Милетић*: По вашем јесте, али по нашем није. Нека се гласа па да један пут свршимо.

Гласови: Да се гласа!

Комисар: На што? Ја вас не разумем; ја сам вам већ рекао да колико је год говора било толико је и предлога различних донето, који су све један против другога; — ја то не знам формуловати, ја то не разумем.

Др. *Милетић:* Ми се разумемо.

Комисар: А ви изволите сами формуловати.

Др. *Хаџић:* Мислим да је смисао, да ли се налазимо на терену поравнања или закључења. Најпре је било питање хоћемо ли поравнање? Сада то не стоји, јер смо се пустили у рачун. За оно, што смо пронашли, имамо три темеља, па на то треба сад гласати, прво на 250.000...

Др. *Мандић* изалази на поље.

Др. *Милетић*: Господине Мандићу, изволите остати овде.

Жупан *Петровић:* Куд бегате? (Смех и разговор међу посланицима.) Вели Хаџићу да није реч хоће л' се 250 хиљада дати, него хоће л' се у начелу дати, колико ћемо дати, и да ли ћемо им манастире дати.

Комисар: Ето видите да се сами не разумете!

Гласови: Да се гласа!

Патријарх: 250.000 биће на темељу рачуна, кад се каже да им се толико даје, а да немају више шта тражити; па нек се на то гласа!

Комисар: Изволите! (Устану тројица.)

Патријарх: Ја овде најслабији и најболешљивији дерем се и вичем, а ви не ћете ни да слушате, или не ћете да разумете.

Жупан *Петровић:* Нека се формулује па да буде већина. (За 212.000 устану 12 гласова.)

Комисар: А која су господа за 103.000 чиста интеркалара? (Устану 5 гласова.)

Жупан *Петровић:* Ја се овде ограђујем против супозитума, ако би ко мислио да сабор овај иде на упорност и да нико не ће да вотизира, само да се ништа не закључи. (*Бабић:* Хоћемо, хоћемо!) Који тако мисли, тај се љуто вара. Молим дакле, да се још један пут гласа на предлог г. патријарха. (Устају њих 29 заједно с владикама.)

Др. *Милетић:* Владика нема вотума!

Патријарх: И ја сам члан као и ви. (Остане дакле да се Румунима да 250.000 фор.)

Мајор *Милекић*: Ја желим да уђу у протокол имена господе, која су на то гласала.

Комисар: Господо моја, ко хоће да да манастир нек устане. (Устану пуковници Бига, Заставниковић, Продановић, поручник Чудић и потпоручник Крајачић. Немир и жагор; посланици се спремају кући. Комисар опомиње одбор да се с послом пожури, и затвори седницу.)

ДОМАЋЕ НОВОСТИ.

* У Београду, 26. Апр. У 29. броју „*Световида*“ од 11. Марта био је један допис из Маглича од 6. Марта, где се „редак и необичан случај“ јавља „да је неки сељак Н. Васовић из Граба у срезу драгачевачком 9. Февр. у 30-тој години свога живота био умрьо и 7 дана у кући мртав — или барем као мртав — лежао, и после тога времена опет оживио, и на земљу скочио, а пре̑ђе да му је тело било са свим укрућено и хладно као студен камен“

Не треба много разума да човек може знати да то тако како се пише није ништа друго него гаталица. А ми смо у стању по најпоузданијим извештајима јавити да је у ствари било ово: Јован Васовић из Граба има велику болест од три године дана и више; она га сналази некад у недељи дана један пут некад и два пута. Та га болест снађе у суботу у вече 12-тога, а не 9-тога Февруара, јаче него до тада, тако да за 24 сахата није знао за себе ништа, али за то време није био мртав, него је дисао, гутао воду којом је запајан, нити му је тело било укрућено, него је и рукама и главом мицао; ноге су му до колена и руке до лаката биле хладне од грчева, али му је све остало тело било врућe, и он је после 24 сахата опет дошао к себи; тада је већ јео и с кућанима се разговарао; а што је од грчева био изнемогао, за то није могао одмах устати, него је враћајући се све на боље за седам дана са свим оздравио.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

У Риму се спремају ствари, које ће нам показати, да и у 19-том веку могу бити чудеса. Папа Пије IX. пустио се у договоре с краљем Виктором Еманујилом, и ови, као што у прошастом листу саопштисмо, успевају тако, да ће и конкордат закључен бити међу римском столицом и Италијом, чим ће краљевство италијанско бити од стране папе признато као државно тело. Избројани су дакле дани окореломе „non possumus“, и наступа политика погодбе. Многи ће се томе зачудити, али у ствари нема ништа неприродно. Пије IX. још пре 17 година склањао се к покрету за слободу италијанску, идући за стопама најплеменитијег борца њезинога Масимад' Ацеља. Премда је доцније краљевством италијанским увређен, ипак је Пије IX. остао Италијанац. У жилама грофа Мастајије, од које је породице постао, не тече друга крв, него она иста која и у италијанских депутираца, а ни онај, који се зове заступник св. Петра, који дели благослове, не може заборавити у којој му јје земљи колевка, и којим је језиком први пут проговорио. Чиста човечанска осећања, на која се тако слабо обзиру у политици, јача су и силнија него што би се и мислити могло. Па имајући у виду прошлост, можда је близу час, где ће се у Пују IX. опет појавити либерални папа. Међу кардиналима има јака партаја, која се томе нада, а кардинали су већином Италијанци и у њих тече италијанска крв па у помирењу папства с Италијом налазе папству једини пут спасења. Ова пак партаја данас је у колегији преовладала, и наваљује на Пија IX. да се с Виктором Еманујилом измири. Као што извешта „*П. Пр. Цтг.*“, Пије је IX. кардиналу Катерниији и владици Мероду рекао: „До сад сам све радио како ми ви световасте, бацио сам анатему на италијанску владу, дао сам саставити војску, водио сам рат, а то је учинило те су се срца италијанска одвратила од мене; време је да се окренем!“ А од куд сад на један пут то? „Папство — пише „*Ботшафтер*“ — мора имати силу, на коју ће се ослањати, која ће га заклањати. Некад је то сила била Аустрија, али данас већ не допире тамо. Аустрију је одменила Француска. Војници другога царства још чувају стражу на ватикану, куд је војска републике повратила папу. Али се француска заштита не допада никоме, па ни папи. Француска посада у Риму Европи је камен спотицања, Италији глас неповерења, а католичанском свету понижење. Наполеон III., ма да му је позиција тамошња драга и важна, рекли се ипак напустити је, и војска ће француска скорим отићи. То може значити да Француска напушта папство, а може бити и претња, да папу са свим баци Француској у наручја. Не треба ни испитивати шта би онда папство представљало. У Риму нису ради да толико падну, и воле споразумети се с Италијом, као најприроднијом заштитницом, чим ова само хоће да поштује земље, које су још остале црквеној држави.“ Најближа будућност показаће нам колико ће садашњи договори у Риму пресудити судбину Италије и римске столице.

Аустрија и Пруска не могу никако да се погоде због шлезвиг-холштајнске ствари. У последње време опет су једна другој шиљале депеше, и ту се сад више него и кад показује да су супротних мисли. Пруска дипломатија — тако говоре с аустријске стране — ради живо у Паризу, а по тамошњим круговима држе да ће се северни Шлезвиг на послетку ипак вратити Данској, а немачки део војводства припасти Пруској. „*Цајдл. К-ција*“ вели да Пруска мора гледати да ствар коначно уреди, а при овом уређењу да се има призрења на свакостручне одношаје. Аустрија поступа тако, да не само нема томе никаква изгледа, него још се ствар само смућује. Аустрија одбацује све, што год Пруска предлаже; због тога сад Пруска доводи у саветовање нову стихију — сталеже. Тим отвора бечком кабинету врата, да изађе из залудног нећкања, а војводствима даје оруђе да коначно обезбеде себи благостање. Но ако би заступништво њихово одмах у првој седници прогласило принца Августенбуршког за херцега, а пруска захтевања оставило да претресе док се он постави, то напред нека зна, да ће се решење његово бацити међу многа она залудна закључења, којих данас тако изобила има. Даље изјављује поменута „*К-ција*“ да Прусима ништа не смета, што је Аустрија протестовала што премеравају килско пристаниште. На протест се нико не обазире, и Пруси настављају свој посао.

Неки дан је у доњем дому државног сабора у Бечу, кад се претресаше буџет министарства правде, посланик Шиндлер нападао на судије доказивајући да парнице развлаче и несавесно раде. У следству тога 22. ов. м. министар правде достави сабору протест од председника у врховном, у бечкоме вишем и земаљском и трговачком суду. Председник изјави да мора сабору показати ово саопштење владино, али се њим не дира у независност сабора. Шиндлер рече да није вређао судије, а шта је рекао, то је готов доказати. Бергер предлежи да се писмо министра правде преда одбору на претрес као владин предлог. Бергера потпомагаху многи, и за тим је закључено да се његов предлог наштампа. После тога се наставило саветовање о буџету за војску. Војни министар изјави: Влада се на двоје обзирала кад је састављала буџет за војску, на стање финанција и на убојну снагу. Ова последња је граница, преко које кад би се прешло могла би држава остати изложена. Уверава да хоће да иде за стопама Дегенфелдовим, и овај је рекао да су 92 милиона најмање за редовне трошкове. Аустрије положај према спољашњости, као и њен положај географски чине, да се она може заплести готово у сваки европски покрет; Аустрија мора у политици својој бити смотрена и имати војску уређену тако, да јој је обрана у неколико олакшана. Цар му је заповедио, да при смањивању иде до крајње границе могућности; задатак је свој испунио савесно и с оним, што је у буџету избрисано, дошао је до граница могућности; уверава да не може пристати на даље брисање, које би прелазило преко онога, што је влада избрисала. Сутра дан се дебата наставила, и тад комисари војног министарства разлагаху по стварној струци како стоји уређење војске. Дебата се настављала даље и 24. ов. м. И ту опет комисари војног министарства разлагаху како стоји ствар по струкама. Пошто главни комисар Дамашка претресе наводе стручних известитеља, и војни министар формулује владин предлог, устане известитељ Искра па при закључењу дебате учини неке примедбе, на које с великом већином буде примљено све, што је одбор предложио. Тим је начином влада и код буџета за војску остала поражена.

Споменули смо неки дан како је Порта протестовала што Аустрија хоће с Румунијом да закључи уговор за издавање злочинаца и преступника. Тај ће уговор, као што извештава „*Франс*“, и поред портина протеста да буде закључен. Аустрија је јавила у Цариград, да се морала пустити непосредно у договоре с кнезом Кузом, јер аустријски Румуни непрестано беже у Влашку па се ту склањају да не морају служити у војсци; у осталом пак овим се уговором не ће повредити сувереност портина, јер ће то бити погодба између војничког команданта у Ердељу и војног министра у Букурешту.

Неки дан смо јавили да је у Русији изашао нов закон о штампи. По том закону ослобођавају се од цензуре новине у Петербургу и Москви кад то зажеле сами издаваоци, за тим оригинална дела, која не износе мање од 10 табака, и

у овај дан овако на растанку, и како нам је тешко било казати: „С Богом остајте!“ —“

„Ево кола где долазе већ кроз дрва,“ повиче опет Британ.

„Одмах, ја сам готов — и како се састанемо опет пуни среће, наместићемо овај дан међу најсрећније од свију, и славити га трогубо као дан рођења — је ли, зар није тако?“

(Продужиће се.)

сви преводи који нису мањи од 20 табака, а по другим местима: све што год издају власти, академије, университети, учена друштва и заводи, списи на језицима старих класика и њихови преводи, цртежи, планови и земљовиди. Остало све и у поменута два места као и свуда по царству подлежи цензури као и до сад, а такође и списи духовног садржаја и књиге које се доносе са стране. У дотичном указу каже се да овај закон „при садашњем прелазном стању судске струке“ служи штампи „до даљег показаног искуства“ као „могућна олакшица и удобност“. „*Инвалид*“ вели да је ово као „прелазна наредба за даље ослобођење штампе и књижевности од цензурског старатељства“.

За време последњега устанка у Пољској варшавски је митрополит Фелински уклоњен са своје епархије и до сад све једнако држи се под надзором унутра у Русији. Сад је кардинал Антонелија дао упитати како ће се код петербуршког кабинета примити кораци, које би папа учинио зањ и за друге пољске свештенике да се отпусте и врате на своја места, а он — папа — да се постара да пољски клир више не прави опозицију руској влади.

„*Нац. Штг.*“ јавља да је на царинској конференцији, која се сад држи у Берлину, била реч и о томе да се закључи трговачки уговор међу царинском заједином и Италијом. Но томе је сметња, што многе владе, које су у овој заједини, још нису признале Италију. Међу тим већ је све спремно да Пруска закључи тај уговор за себе.

У посланичком дому пруског сабора 22. ов. мес. посланик је Форкенбек (од напредњачке партаје) у дебати о новом закону за војску изјавио: „Ми не можемо примити посредни предлог Бонинов, јер то би било исто, као да признајемо ново уређење војске.“ На то примети војни министар Роон: „Ја немам узрока да говорим о предлогу, који се тако слабо у сабору потпомаже; влада се не може занимати предлозима, који немају изгледа да ће бити примљени. 23 ов. м. настављала се дебата даље. Известитељ Гнајст брањаше одборов предлог беседом, која му је трајала пуна четири часа, изјавивши да је ствар била заплетенија кад се дебата започела, а сад је са свим проста. Сад ваља владин предлог ил' примити ил' одбацити. Саветује да се одбаци. Министар Роон задржава себи да му одговори кад се ствар стане понаособ претресати. Известитељ га је Гнајст лично нападао кад је рекао да се војни министар прихватио посла, који на челу носи Каинов знак кривоклетства. Рече: беседа известитељева носи на себи печат обести и бестидности. (Страшна вика у скупштини.) Гнајст изјави да га је војни министар рђаво разумео, а на то Роон узме речи своје натраг. Кад се започе понаособна дебата, Бонин брањаше свој предлог. При гласању о 1. и 2. §-фу устану за овај предлог само 8 гласова, а на то Бонин узме га свега натраг. §. 3-ћи владиног предлога буде одбачен с 258 гласова противу 31. Владин комисар на то изјави, да кад је одбачен 3-ћи §. влада нема за што да се меша у даљу дебату. §§-фи 1, 3, и 4 бише одбачени. Посланик Хениг предложи да се сав предлог одбаци у скупу, па по томе и буде одбачен.

Леополду краљу белгијском са свим је рђаво, нити се најмање шта примећава да му се болест окреће на боље. 20. ов. м. били су код њега сви министри, и лекари су ставили на протокол досадашњи течај његове болести. Владике су наредиле те се по црквама моле Богу да краљ оздрави. Син његов и наследник, херцег Брабантски, кога је болест очина нашла на путу по Индији, позван је да се врати, и 12. ов. м. био је у Александрији, а ономадне у суботу, 24. ов. м., приспео је у Брисел, и одмах отишао у Лекен, где му отац лежи.

Краљица је енглеска на адресу, коју јој је парламенат предао због смрти американског президента Линкуна, одговорила овако: „Потпуно делим ваша осећања, која ми изразисте у смотрењу убијеног президента сједињених држава, и моме сам посланику у Уашингтону наложила, да саопшти осећања, која вас заједно са мном и с мојим племенитим народом подгревају због овог жалосног догађаја.“ — 23. ов. м. у доњем парламенту на питање Форстера одговорио је државни подсекретар Лејард: да се смањена тарифа у царинској заједини немачкој односи и на Енглеску као и на остале државе; ступиће у живот месеца Јула, био дотле ил' не био готов енглески уговор с царинском заједином.

„*Келн. Цтг.*“ саопштава врло неспокојне гласове из Шпаније. Тамо се очекује да скорим букне општи устанак, који ће Шпанију сјединити с Португалском и на престо обадвеју земаља поставити краља португалског, који је од своје стране пристао на овај план. Међу вођима шпањолским и онима у Лисабони већ је уговорено да главна варош остане Мадрит. Краљица Исабела намерава до 14 дана ићи у Париз, и тада ће се одмах устанак дићи.

Цар Наполеон је 21. ов. м. по подне приспео у Алжир у врло повољном здрављу, и народ га је примио пун одушевљења. У вече је било велико осветљење, и цар је пешице ишао по вароши. 22. овога месеца доручковали су код њега аге и башаге. Да не би у ноћ тамо стигао, пробавио је 20. ов. мес. неко време пред Палмом (на југозападном приморју острва Малорке). Кад је у Марсељу прегледао флоту, оклопница фрегата „Куроне“ размрскала је лађу гласалицу „Дем“. Царица хоће на јесен да иде у Јерусалим. Стан у Шалону отвориће се 20. Маја. Принц Наполеон 29. ће ов. м. у Ајакију (главном месту острва Корзике), куда е отишао да буде при подизању споменика Наполеону I., говорити неку политичну беседу. Кочинчина скорим ће се сенатским решењем прогласити за француско насеље.

Порта је одобрила четири милиона гроша да се тим новцима сагради пут из Трапезунта у Ерзерум. Абд-ел-Кадер је 16. ов мес. приспео у Смирну и долази у Цариград. (Била је реч да ће ићи у Алжир и тамо пратити цара Наполеона; ал' „*Патрија*“ сад каже да је то неосновано, него је Абд-ел-Кадер добио допуштење да неко време проведе у Француској, па се сад ту очекује Јуна ил' Јула месеца.)

Шах персијски је отпустио министре и опет завео службу садразама.

Експедиција енглеска у Бутану напредује врло добро. Граница се држи строго блокована. У Авганистану скорим ће опет бити нова криза.

По накнадним гласовима из Новог Јорка од 10. ов. м. президент Џонсон примивши енглеског посланика и његов персонал рекао је: „Цивилизација и човечност изискују да су Енглеска и Америка у добрим сношајима, и мора признати, да се краљица Викторија увек показивала да добро мисли савезу.“ Линкун је сахрањен у својој постојбини, у Спингфилду. Таког погреба још никад није било. Убијца Бут још није ухваћен, али ни мислити није да ће утећи. Ако ли би утекао у коју страну земљу, то ће се искати да га издаду. Који би му дао склоништа или га примио к себи, казниће се смрћу. Одређено је сто хиљада долара ономе, који га ухвати, а 25 хиљада онима, који похватају другове његове, који су с њим утекли. Осим тога у Новом Јорку је и Уашингтону отворена јавна уписанија за милион долара, које ће добити онај који Бута ухвати жива. Писма, која су се нашла код његових ствари, сведоче да је више месеци постојала завера да се Линкун ухвати па однесе на југ. Има доказа да се хтело убити и сенатора Ч. Сумнера. Листови американски саопштавају неко писмо, које је Бут писао још год. 1864; ту он са свом пресудношћу каже да је најправедија ствар на свету да југ отпадне од севера и робље да је највеће добро, које је Бог могао дати свом љубљеном народу. Даље вели да се поноси што је ухвативши Џона Брауна учинио те је овај обешен. „Који год на северу мисле као Браун, заслужили су сви да се повешају.“ — Рату ће брзо бити крај, а већ се може узети и да је свршен. Џонстонова војска са свим се покварила, и сваки час се изгледа да положи оружје. О томе се Џонстон већ договора са Шериданом. Услови су му дати они исти, које је добио и Лије. Тада већ не ће бити бунтовничке војске на бојном пољу, осим једно десетину хиљада људи под Кирбијом Смитом у Тексасу. Тамо се већ шаље многа војска да ове похвата и да чува границу на Рију-гранду. Преко ове реке прешло је једно одељење севераца у Чигуагуу (у земљи мехиканској) па спалило 4000 дењкова памука, које су југовци тамо склонили били. Уништивши тај памук, после се опет вратило натраг. Генерал Грент је преместио свој главни стан у Уашингтон. Војска ће се и флота одмах смањити; а до неколико недеља умалиће се влади трошкови за две трећине. Ако Сјуард не узможе опет примити се своје службе, онда ће на његово место за министра спољашњих дела доћи Престон Кинг, садашњи сенатор сједињених држава из Новог Јорка. Спољашња ће политика остати миљубива, и под садашњим президентом Џонсоном не ће се ни у чему променити. Само ће у дипломатском телу бити нека лица измењена. За Џеферсона Девиса чује се да се с владом својом, коју је саставио у Августи, спрема да побегне преко реке Мисисипе. Девис се намерава настанити у Хавани; он се ту одавно постарао за се, јер је једној тамошњој банкерској кући дао 160.000 долара да му чува. Пуковник Хаинц, рођени Мађар, скупља у Калифорнији драговољачку војску за Хуереца. У првом одељењу ове војске, што ће се придружити Хуарецу, има 1500 људи.

БЕОГРАДСКЕ НОВОСТИ.

* У четвртак, 29. Априла, представљаће се у позоришту: „*Сплетка и љубав*“, трагедија у 5 раздела, од Ф. Шилера, превео Јован Ђорђевић. Жао нам је, али морамо јавити, да ће ово бити последња у низу овогодишњих представа. Њоме ће се завршити ред представа у нашем позоришту све донде, док се за позориште не назида нарочита кућа; така пак зграда почеће се градити још овога лета, ако државна власт нађе за добро да усвоји предлог, који јој је тога ради учинио позоришни одбор. Ми се с тешким срцем праштамо с нашим позоришним друштвом, које је с добром вољом и пожртвовањем одговарало своме позиву, и захваљујемо му у име целе позоришне публике на часовима духовнога уживања, које нам је за ово три године причињавало својом врсном вештином.

* Време имамо лепо и са свим топло, али би желети било више, које одавно не имадосмо. Вода је почела опадати доста јако.

* Ономадне је био у вароши пожар, али је одмах погашен. Постао је нехатошћу кућана, који су због тога узети на одговор.

* 23. ов. мес. нађен је иза вароши један човек мртав. Истраживањем дознало се, да је одавно болешљив био, а умрло је од природне смрти.

НАЈНОВИЈА ПОШТА.

Пруска се већ решила на који начин да се у албинским војводствима предузму избори посланика за земаљски сабор, и до који дан ће позвати Аустрију да пристане на то. Том приликом изјавиће да је нужно, да се умали савезна војска кад буду расписани избори. — Принц-наследник италијански отишао је из Неапоља и по жељи оца свог враћа се у Турин. Кажу да није најбољега здравља. — Договори, које Вегеција води у Риму с Антонелијом, врзу се сад око тога, да се владичанске столице у Италији умале. Влада италијанска предлаже да их буде три пута мање него до сад, и наводи Француску за пример, где на двапут толико народа нема ни за трећину онолико владика, колико има у Италији. — О Шпанији се једнако проносе немирни гласови.

Курс. # ц. 5 фр. $14\frac{5}{10}$ н., сребро $6\frac{3}{4}\%$.

ОГЛАСИ.

Да бих исплатио дугове, које плаћати имам управи фондова и осталим поверитељима, наредио сам ово да се 18. Марта ов. год. продаду добра моја. Тој продаји тада је било сметње, као што су се купци, који су дошли били да купе, уверили и сами. Сада је та сметња уклоњена, и зато позивам свакога, који хоће да купи штогод од мог имања, да изволи 5. Маја ов. год. доћи. Услови су као и при првој продаји.

У Пожаревцу, 22. Априла 1865.

ПЕТАР Л. ПРОТИЋ,
трговац.

(1—3)

Издаје и уређује Милош Поповић.

У државној штампарији.